

Društvo izbranih prebivalcev Slovenije – DIPS

1. POSLANSKIM SKUPINAM OZIROMA VSEM POSLANCEM DRŽAVNEGA ZBORA
2. MINISTRSTVU ZA NOTRANJE ZADEVE

A. Ponovno opozorilo na doslej ignorirana načelna, izhodiščna vprašanja

Ker je bilo iz razprav ob prvi obravnavi ZPŠO videti, da poslanci sploh niso vedeli za naša stališča, ki smo jih predstavili ministru Virantu že na sestanku z njim 27. maja in na katera (kljub obljubi) ni nikoli odgovoril, vam pred začetkom druge obravnave zakona sedaj predstavljamo te

Skupne zahteve DIPS, CIIA, MI in AIS

(ustno in pisno predstavljene na sestanku z ministrom Virantom 27. 5. 2013)

1. *Povsem arbitrarna določitev mesečne odškodnine na 30 € je povsem nesprejemljiva. Ta znesek je treba določiti tako, da se najprej ugotovi realna višina povprečno utrpljene materialne škode, nato pa je treba ugotoviti, za koliko se po merilih 15. člena Ustave ta znesek odškodnine lahko zmanjša. Smiselno enako velja tudi za določitev odškodnine za nematerialno škodo.*
2. *Pomešanje odškodnine za materialno in nematerialno škodo v enotno kategorijo je v hudem nasprotju tako z domačim pravnim redom kot s sodbo Velikega senata ESČP.*
3. *Sedanjo ekonomsko krizo je možno in potrebno upoštevati pri določitvi tempa izplačevanja odškodnin, nikakor pa ne pri določanju njihove višine.*
4. *S tem zakonom priznane pavšalne odškodnine pripadajo vsakemu izbrisanemu – višjo utrpljeno škodo pa lahko nato vsakdo dokazuje v sodnem odškodninskem postopku.*
5. *Zakon mora poleg okrog 10.000 izbranih, ki jim je bil status že vrnjen, zajeti tudi vse tiste nezakonito izbrisane, ki za vrnitev statusa niso niti zaprosili, ker pretežno že 20 let živijo zunaj Slovenije, saj so bili tudi oni enako nezakonito izbrisani. Določitev višine odškodnine za njih mora seveda temeljiti na drugačnih kriterijih (povrnitev povprečnih materialnih stroškov in ustreznega zneska za nematerialno škodo).*
6. *Predvideti je treba zvišanje pavšalnih odškodnin ne samo zaradi stroškov zdravljenja in izobraževanja, ampak še iz drugih utemeljenih razlogov (npr. zaradi okvare zdravja, izgube zaposlitve, izgona itd.).*
7. *Treba je pripraviti spremembe ZUSDDD, ki sedaj onemogočajo ureditev statusa tistim, ki to želijo.*

V predlogu zakona, ki je sedaj pred vami, so bila malenkostno (nebistveno) upoštevana le gornja stališča pod 1 (zvišanje od 30 na 40 €) in pod 4 (dokazovanje višje škode v sodnem postopku predlog zakona sedaj omogoča vsakemu upravičencu, vendar pa povsem protiustavno omejuje višino sodno dosegljive odškodnine), vsa druga naša stališča pa so bila popolnoma ignorirana. Najhuje nas je pri tem prizadelo neresnično prikazovanje, da nočemo upoštevati krize, v kateri je Slovenija – torej zamolčevanje našega jasnega stališča o tem (glej zgoraj pod 3). To (skupaj s stališči pod 1, 2 in 4, kar je smiselna in neločljiva celota) na začetku tega pisma ponavljamo kot temeljno izhodišče, brez upoštevanja katerega bo vsak zakon o tem v temelju protiustaven in ga bomo kot takega tudi izpodbijali pred Ustavnim sodiščem.

Vztrajamo seveda tudi pri točkah 5, 6 in 7, ker vse tri smiselno izhajajo iz prvih štirih točk kot načelnega ustavnega izhodišča. Pri točki 5 je le ta posebnost, da je njena izrecna ustavna podlaga »samo« 1. točka izreka odločbe US iz leta 2003¹, ki pa v ZUSDDD-B iz leta 2010 žal ni v celoti

¹ »1. Zakon o urejanju statusa državljanov drugih držav naslednic nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 61/99 in 64/01) je v neskladju z Ustavo, ker državljanom drugih republik nekdanje SFRJ, ki so bili 26. 2. 1992 izbrisani iz

upoštevana in prav zato specifični položaj tiste največje skupine izbrisanih (12-15.000), na katere se točka 5 nanaša, tudi ni upoštevan v sodbi ESČP (ker se ta nanaša le na tiste izbrisane, ki jim je ta status priznan po veljavni slovenski zakonodaji). To vprašanje (neskladnosti ZUSDDD s to točko odločbe Ustavnega sodišča) je, med drugimi, sedaj pred Ustavnim sodiščem (pobuda za presojo ustavnosti ZUSDDD, vložena februarja letos). Če bo zakonodajalec pri vprašanju odškodnin čakal na to ustavno presojo, čeprav ga jasno zavezuje že citirana 1. točka odločbe US, in bo odškodnine za to največjo skupino izbrisanih (seveda po drugačnih kriterijih kot za vse druge) določil šele takrat, bo zanj dosedanja 21-letna zamuda pri popravilu storjene krivice še nadalje narasla, s tem pa tudi znesek, ki ga bo tem prizadetim Slovenija dolžna izplačati. Pri tej skupini izbrisanih, pri kateri je vsa škoda nastala praviloma že leta 1992 (medtem ko je pri drugih nastajala še 5, 10 ali 20 let kasneje, pri nekaterih vse do danes), bi bilo torej že sedaj, pri določitvi višine odškodnine za njih v ZPŠO, treba upoštevati na eni strani to, da je njim nastala drugačna, praviloma mnogo manjša škoda kot drugim izbrisanim, toda na drugi strani bi bilo zaradi velike časovne oddaljenosti te škode pri njih pri določitvi šele sedaj izplačljive odškodnine nujno treba vsaj do neke mere ta majhni znesek ustrezno povečati na račun obresti. Toda dlje ko bo Slovenija pri priznanju odškodnin za to skupino izbrisanih neutemeljeno zavlačevala, močnejše bodo njihove zahteve, da se jim odškodnina tudi ustrezno obrestuje. In zaradi zelo velikega števila prizadetih v tej skupini lahko skupni znesek zato hitro zelo naraste.

B. Preciziranje nekaterih načelnih začetnih predlogov

1. Ločitev odškodnine za materialno in nematerialno škodo

Odškodnina 40 € na mesec bi bila lahko sprejemljiva kot odškodnina za nematerialno škodo, saj bi pomenila nekaj manj od polovice višine od ESČP dosojene odškodnine za nematerialno škodo – seveda pod pogojem, da bi zakon posebej določil ustrezno pavšalno odškodnino za materialno škodo.

2. Višina pavšalne odškodnine za materialno škodo

Znesek 260 € mesečno, ki smo ga doslej večkrat omenjali kot minimum (ki bi mu bilo možno dodati pavšalne zneske za dokazano izgubo zaposlitve, podjetja, zdravja, zaradi izgona, za plačane takse za ponovno pridobivanje dovoljenj, vključno s tem zadnjim po ZUSDDD-B, itd. – ali pa vse to prenesti v sodno izterljiv del odškodnine), je bil mišljen seveda za tisto veliko večino izbrisanih, ki je bila ob izbrisu brez zaposlitve in brez drugih dohodkov, zaradi česar bi bila takrat upravičena do mesečne denarne pomoči (do takrat, ko bi se ta položaj pri posamezniku spremenil). Za druge, ki tega pogoja ne izpolnjujejo, bi zakon lahko določil drugačen znesek pavšalne odškodnine – ali pa bi jih glede materialne škode v celoti napotil na sodno pot. Da se ne bi zaradi tega (zaradi ugotavljanja, koliko časa je bil posameznik v takem socialnem položaju) upravni postopek preveč zapletel in podaljšal, bi bilo možno to v zakonu poenostaviti z določbo, da trajanje položaja, ki upravičuje do odškodnine v višini 260 € mesečno, ob pomanjkanju drugih dokazov prosilec lahko dokazuje tudi z lastno izjavo pod kazensko in odškodninsko odgovornostjo za resničnost navedenih podatkov.

3. Povrnitev lahko dokazljive individualne škode v upravnem postopku

registra stalnega prebivalstva, od navedenega dne ne priznava stalnega prebivanja.» Po tej odločbi US mora ZUSDDD torej tudi tej skupini nezakonito izbrisanih priznati »status zakonitih prebivalcev Slovenije« od 26. 2. 1992 do njihove zapustitve Slovenije (kar je pri veliki večini teh verjetno le nekaj mesecev), hkrati pa seveda odškodnino tudi za škodo, ki so jo utrpeli, ko so se bili zaradi nezakonite izgube zakonitega statusa v Sloveniji prisiljeni vrniti v matično državo (odselitveni in ponovni naselitveni stroški ipd. – za pavšalno zakonsko odškodnino povprečni, za sodno izterljivo odškodnino dokazani dejanski stroški).

V prvem osnutku zakona je bilo to že predvideno za povrnitev z računi dokazanih stroškov zdravljenja in izobraževanja, vendar je bilo to nato v predlogu zakona (brez pojasnila) izpuščeno. Še bolj kot za take stroške pa je nujno že v upravnem postopku omogočiti povrnitev še lažje dokazljivih stroškov za plačilo raznih upravnih in sodnih taks v zakonsko določeni višini, katerih plačevanje je bilo posledica urejanja statusa po nezakonitem izbrisu – in torej pomeni škodo, povzročeno z nezakonitim izbrisom, ki jo je sedaj treba povrniti. Ti stroški so pri posameznikih seveda preveč različni, da bi jih bilo mogoče določiti za vse enako (v pavšalnih zneskih), zato je treba z zakonom omogočiti, da se vsi taki stroški, ki so dokazljivi z računi ali drugimi uradnimi dokazili (tarifami ipd.), priznajo že z odločbo v poenostavljenem in hitrem upravnem postopku – s pooblastilom upravnemu organu, da za vse nedokazane ali težje dokazljive zahteve stranko napoti na odškodninsko pravdo pred sodiščem.

To bi moralo veljati predvsem za vse uradne takse in druge administrativne stroške (za potrdila, prevode dokumentov ipd.), če je višina teh stroškov lahko ugotovljiva (z uradnimi dokazili, računi ipd.), potem za prvotno že predvidene stroške zdravljenja in izobraževanja in morda še za kaj (v zakonu bi bila lahko glede tega generalna klavzula: »in za morebitne druge na enak način dokazljive stroške, ki jih prosilec ne bi imel, če ne bi bil nezakonito izbrisan«). Med omenjene takse, ki jih mora država upravičencem sedaj povrniti, seveda na prvem mestu spadajo tudi takse, ki jih je izbrisani moral plačati za ureditev svojega statusa po ZUSDDD oziroma za dopolnilno (posebno) odločbo (sedaj za prošnjo 95 €, za pritožbo 18 €, za tožbo 148 € itd.). Če mu je bil status na koncu priznan, mu je država seveda vse te stroške za odpravljanje stanja, povzročenega z nezakonitim izbrisom, sedaj dolžna povrniti.

Taka zakonska ureditev ne bi bila koristna samo za prizadete, ampak tudi za državo, ker bi bistveno zmanjšala število tistih, ki se bodo drugače (če jim niti odškodnina za to lahko dokazljivo škodo v upravnem postopku ne bo dostopna) prisiljeni zateči na sodno pot – ki bo sicer tudi zanje tvegana, če bodo zahtevali več, kot bodo zmogli pred sodiščem dokazati, toda pri tistih, ki bodo zahtevali le to, za kar imajo res trdne dokaze, bo pa to za državo neprimerno dražje, kot če bi jim to brez dragega pravedanja pred sodišči že sama priznala v upravnem postopku (da o nepotrebnem obremenjevanju hudo preobremenjenih sodišč še s takimi, upravno lahko rešljivimi zadevami niti ne govorimo).

4. Upoštevanje krize pri določitvi tempa izplačila odškodnin

Prvi predlog za razmislek: za izhodišče morda vzeti skupne zneske, ki so že sedaj predvideni za izplačilo v prvih letih (jih morda nekoliko povečati, če je to za proračun finančno možno), nato pa v naslednjih letih tempo oziroma višino letnih zneskov (obrokov, rent?) postopno povečevati. Nedvomno je bolj pravično in tudi za prizadete bolj sprejemljivo, če odškodnino za škodo, ki jim je nastajala 10 ali 20 let, tudi dobijo povrnjeno v takem daljšem obdobju, kakor da bi jim bila v nekaj letih povrnjena le v 5- ali 10-odstotni višini.

5. Pravice dedičev

Opozarjamo na nepriznavanje pravice dedičev umrlih izbrisanih do uveljavljanja odškodnine v upravnem postopku, v primerih, ko izbrisana oseba umre pred uvedbo postopka in med postopkom za povračilo škode. Taka zakonska ureditev je v tem izjemnem položaju, ko država začenja priznavati odškodnine šele 22 let po tem, ko je škoda nastala, povsem neustrezna in krivična. Vsaj odškodnina za materialno škodo bi morala biti dosegljiva za dediče tudi v navedenih primerih, kjer jo predlog zakona sedaj izključuje.

C. Naš odgovor na pripravljenost ministra za spremembe v posameznih točkah zakona

Minister Virant je v nekaterih zadnjih nastopih (ob prvi obravnavi v DZ, ob seji odbora ministrov v Strasbourgu in v radijski oddaji »Studio ob 17h«) sicer vztrajal pri za nas povsem nesprejemljivem zavračanju zgoraj pod A prikazanih načelnih izhodišč, je pa nakazal pripravljenost za spremembe vsaj v nekaterih točkah zakona. Seveda tudi tu dialoga ne zavračamo in zato tudi do tega sporočamo svoja stališča.

1. Poziv Odbora ministrov SE za ustrezno rešitev problema doslej zavrženih prosilcev

Odbor ministrov SE je na seji 26. 9. 2013 pozval k »ustrezni rešitvi glede uporabe odškodninske sheme za tiste upravičence, ki so zaprosili za državljanstvo ali za dovoljenje za stalno prebivanje, a so bili zavrženi«. Minister Virant je v oddaji »Studio ob 17h« izrazil pripravljenost za rešitev tega problema in nakazal, v kateri smeri se taka rešitev že išče. Ta nakazana rešitev tega vprašanja je po naši presoji izredno zapletena ter pravno nejasna in pravno problematična, zato predlagamo mnogo preprostejšo rešitev: črtanje povsem nerazumljivega in povsem nesmiselnega četrtega odstavka 1.č člena ZUSDDD², zaradi katerega so bile doslej izrečene verjetno vse tiste zavrnitve prošelj, ki jih štejemo za popolnoma neutemeljene (in ki bodo v postopkih sodnega varstva kasneje gotovo odpravljene, na kar že kažejo prve sodbe Upravnega sodišča – vendar je poziv Odbora ministrov SE priložnost, da se problem reši hitreje in ustrezneje). V opombi pod črto citirana zakonska določba je popolnoma nesmiselna (podrobneje je analizirana v že omenjeni pobudi za presojo ustavnosti ZUSDDD) – njen največji absurd pa je v tem, da je prosilec zavržen, če ne more dokazati, da se je v 20 letih svoje odsotnosti iz Slovenije vanjo skušal vrniti v drugih petih letih te svoje odsotnosti. Ne prvih pet let, ne zadnjih deset let, vse to nič ne šteje – samo drugih pet let! Ta povsem absurдна zahteva brez vsakega smisla seveda ni rezultat zavestne volje zakonodajalca, ampak rezultat nesporazuma in nespretnosti predlagateljev nekega amandmaja, predlaganega v zadnjem trenutku. Toda rešitev ni v tem, da bi se namesto dokazanih poskusov vrnitve samo v drugih petih letih odsotnosti upoštevali taki poskusi vrnitve v kateremkoli obdobju odsotnosti. V nobenem obdobju odsotnosti (od februarja 1992 pa vse do julija 2010, ko je bil uveljavljen ZUSDDD-B) namreč izbrisani sploh niso imeli zakonske možnosti, da bi jim bila kot izbrisanim³ vrnitev dovoljena – zahtevati od njih, da so kljub temu »poskušali nemogoče« (nekaj, česar zakon ni dovoljeval), je absurдна, skregana z razumom. To absurдно zakonsko določbo, s katero se bo Slovenija hudo osmešila, če bo tudi to prišlo pred mednarodne forume, je torej treba hitro in s čimmanj hrupa odstraniti. Poziv odbora ministrov SE je za to dobrodošla priložnost.

2. Omejitev sodno določene odškodnine z mnogokratnikom pavšalne odškodnine

Minister Virant je že večkrat izrazil pripravljenost razmisliti o primernosti sedanje omejitve na 2,5-kratno višino pavšalne odškodnine. Seveda bi bil za prizadete vsak višji mnogokratnik boljši od sedanjega, toda nesprejemljivost, pravzaprav kar absurdnost omejevanja te višine s kakršnimkoli mnogokratnikom pavšalne odškodnine je povsem očitna. Če je bila nekomu zaradi izbrisa povzročena mnogo višja škoda od pavšalno priznane (ker je npr. utrpel hudo okvaro zdravja, smrt bližnjih, izgubo podjetja ali zaposlitve ipd.), recimo, da bi šlo npr. za škodo v višini 50.000 € (lahko seveda še precej

² »Če je odsotnost zaradi razlogov iz prejšnjega odstavka, razen iz druge alineje, trajala več kot pet let, se šteje, da je bil pogoj dejanskega življenja izpolnjen za obdobje petih let, v nadaljnjem obdobju petih let pa samo, če ravnanja osebe kažejo na to, da se je v času odsotnosti poskušala vrniti v Republiko Slovenijo in nadaljevati z dejanskim življenjem v Republiki Sloveniji.«

³ V vseh teh letih se je sicer precejšnje število izbrisanih vrnilo v Slovenijo, vendar le tisti, ki so lahko dobili novo dovoljenje za začasno prebivanje v Sloveniji (zaradi združitve z družino, če je ta lahko ostala v Sloveniji, po pridobljeni novi zaposlitvi v Sloveniji ipd.). Toda po tem »ovinku« so se lahko vrnilo v Slovenijo le tisti, ki so te druge pogoje slučajno izpolnjevali – kdor v Sloveniji ni imel ne ožjih družinskih članov ne novega delodajalca, se vrniti sploh ni mogel. Zahteva, da bi tudi on moral kljub temu sedaj izkazovati »dokazane poskuse vrnitve«, kar mu je zakon onemogočal, je povsem absurдна, skregana z razumom.

več), potem je realna višina te škode povsem neodvisna od tega, koliko časa po izbrisu je ta človek še ostal v brezpravnem položaju »izbrisane« - le dva meseca ali še 20 let. Po sedaj predlagani ureditvi (2,5-kratnik pavšalne odškodnine) bi prvi za škodo 50.000 € prejel 1300 € odškodnine, drugi pa za enako škodo 24.000 €. Tudi drugi le polovico realne škode – toda prvi pa le približno eno štiridesetino!

Absurdnost kakršnegakoli mnogokratnika na višino pavšalne odškodnine je s tem jasno dokazana. Glede na ustavno načelo sorazmernosti pa je ustavno nedopustno tudi kakršnokoli drugo omejevanje višine odškodnin – razen omejevanja po strogem testu sorazmernosti, kar pa je izvedljivo le v okviru tega zakona kot celote in ne pri posameznih sodno določenih odškodninah. Če bo pri določitvi višine pavšalne odškodnine opuščeno vsakršno obrestovanje, je že samo s tem daleč preseženo to, kar bi pri morebitnem natančnem izračunu izhajalo iz »strogega testa sorazmernosti«. Sodno določenih odškodnin bo glede na velike finančne rizike, ki jih take pravde za tožnike v pravih za tako časovno oddaljene in težko dokazljive škode nosijo s seboj, brez dvoma zelo malo, zlasti zanje uspešnih, tako da lahko zakonodajalec potrebo po omejevanju teh redkih individualnih sodno določenih odškodnin preprosto zanemari. Laike v odškodninskem pravu (kar so praviloma tudi poslanci) je treba tu dodatno opozoriti še na to, da bodo veliko »omejitev« teh odškodnin v praksi pomenile tudi sodbe, kjer bo tudi uspešnemu tožniku prisojeno npr. le 50% odstotkov zahtevane odškodnine – v takem primeru mora potem tožnik toženi stranki (državi) plačati 50% odstotkov njenih pravih stroškov ter 50% sodnih stroškov (če mu bo sodišče prisodilo le 10% zahtevanega, pa celo 90% teh stroškov). Marsikdaj bo tak neprevidni in preveč zahtevajoči tožnik potem državi plačal celo več, kot bo odškodnine od nje dobil. Na to nevarnost vse izbrisane že dolgo opozarjamo mi sami – in tudi zato pričakujemo, da bo sodnih postopkov za odškodnine (zaradi velikanskih finančnih rizikov za tožnike) zelo zelo malo.

3. Vključitev otrok izbrisanih

Minister je ob obravnavi v DZ dejal, da so med tistimi, ki so po statusni zakonodaji pridobili ali pa še bodo pridobili dovoljenje za stalno prebivanje, tudi otroci izbrisanih, in da bodo vsi ti avtomatsko vključeni v odškodninsko shemo. V resnici pa v trenutni predlog ZPŠO otroci izbrisanih kot upravičenci niso vključeni. Medtem ko je ZUSDDD-B kot upravičence izrecno navajal otroke izbrisanih in določil pogoje za njihovo pridobitev dovoljenja za stalno prebivanje, predlog ZPŠO kot upravičence navaja izključno osebe, ki so bile izbrisane in so bodisi pridobile dovoljenje za stalno prebivanje bodisi so bile sprejete v slovensko državljanstvo (2. člen ZPŠO). Tudi iz obrazložitve 2. člena predlaganega zakona ne izhaja, da bi imel predlagatelj zakona kakršenkoli namen vključevanja otrok izbrisanih kot neposrednih upravičencev do odškodnine in preostalih predlaganih ukrepov.

Kot neposredni upravičenci ZPŠO morajo biti vključeni tudi otroci izbrisanih, saj jim je že ZUSDDD-B priznal status žrtev izbrisa, s tem ko jim je priznal pravico do izdaje dovoljenja za stalno prebivanje pod podobnimi pogoji, kot je to priznal izbrisanim osebam. Zato utemeljeno pričakujemo, da bodo tudi otroci izbrisanih deležni ukrepov, predvidenih z ZPŠO.

D. Slabosti ZUSDDD

Na koncu še enkrat opozarjamo tudi na glavne slabosti ZUSDDD-B kot zakona, za katerega predlagatelj zatrjuje, da je učinkovito pravno sredstvo za urejanje statusa izbrisanih v Sloveniji, pa je vse prej kot to, kar jasno kažejo tudi statistični podatki o izvajanju zakona, na te pomanjkljivosti pa organizacije civilne družbe opozarjamo že ves čas:

- pogoj dejanskega življenja in razlogi za upravičeno odsotnost, ki ne pokrivajo vseh možnih situacij, v katere so bile potisnjene izbrisane osebe, predvsem pa popolnoma nelegitima in nerazumna zahteva po dokazovanju ravnanj, ki naj bi kazala na to, da se je izbrisana oseba poskušala vrniti v Republiko Slovenijo in nadaljevati z dejanskim življenjem v Republiki Sloveniji;
- neutemeljeno izključevanje otrok izbrisanih, ki so bili rojeni med 23.12.1990 in 25.6.1991 in vseh tistih otrok izbrisanih, ki so bili rojeni izven Republike Slovenije;
- neustrezno reševanje vprašanja izdaje dovoljenj za prebivanje zaradi združevanja družinskih članov izbrisane osebe (zakoncev in zunajzakonskih partnerjev ter otrok, ki jih ZUSDDD-B izključuje), zaradi česar se izbrisane osebe, tudi če jim je izdano dovoljenje za stalno prebivanje, dejansko ne morejo vrniti nazaj v Slovenijo, saj bi to pomenilo ločitev od njihovih družin – o tem zelo zgovorno govori primer Alija Berishe, v primeru katerega slovenski organi v več kot dveh letih niso uspeli izpeljati združevanja družine za njegovo ženo in njune štiri otroke, rojene po izbrisu zunaj Slovenije);
- nevzdržnost triletnega roka za vlaganje prošenj, ki se je iztekel 24. julija letos, a na naše organizacije vsak dan prihajajo nove prošnje za pomoč od številnih, ki so ta rok zamudili, ker so tam, kjer živijo, šele sedaj sploh zvedeli za to možnost.

Pozivamo vas, da odpravite zgoraj navedene pomanjkljivosti ZPŠO in poskrbite, da bo tudi ZUSDDD doživel nujno potrebno noveliranje ter podaljšanje roka za vložitev prošenj za izdajo dovoljenja za stalno prebivanje (kolikor to ni še lažje rešljivo s preprostim črtanjem nekaterih spornih določb ZUSDDD kar znotraj ZPŠO). Le na ta način boste poskrbeli za razrešitev nevzdržnega položaja izbrisanih in dokončno popravo povzročenih krivic.